

Rødkløver, her i blanding med cikorie, er en god efterafgrøde at så i forbindelse med radrensning. Afgrøden på billedet er sået ved anden radrensning, og billedet er taget sidst i oktober.

Sådan etableres efterafgrøder ved radrensning

Forsøg: Den øgede anvendelse af radrensere giver bedre mulighed for etablering af efterafgrøder i hovedafgrøden. Forsøg viser, at rødkløver er det mest oplagte valg.

Af Inger Bertelsen, chefkonsulent
Seges, Økologi Innovation

Efterafgrøder i økologisk produktion etableres normalt undersået i foråret eller efter høst af hovedafgrøden. Men den øgede udbredelse af radrensere giver mulighed for at etablere efterafgrøderne

efter endt ukrudtsbekæmpelse i maj eller juni måned.

Antal radrensninger

I forsøgene er efterafgrøderne etableret efter hhv. en, to eller tre radrensninger i vårsæd. Hvor mange gange man skal radrense, afhænger af ukrudtstrykket og

afgrøden. Som udgangspunkt er to radrensninger nok, hvis der ikke er en bestand af rodukrudd f.eks. tidsler.

I forsøgene er der opnået merudbytte på tre hkg pr. ha for tre radrensninger i forhold

til én - uanset om der er sået efterafgrøder eller ej. Ved to radrensninger er merudbyttet på 1,6 hkg.

Den mest veletablerede efterafgrøde opnås ved tidlig såning. Så der skal foretages en

Konklusion

- Rækkedyrkning og radrensning giver økologer mulighed for at etablere en god efterafgrøde i den voksende afgrøde.
- Rødkløver alene eller i blanding med ital. rajgræs eller cikorie er et godt bud på en efterafgrøde, der sås i forbindelse med radrensning.
- Om der skal sås efter en, to eller tre radrensninger afpasses efter ukrudtsbestanden, og efter hvornår der er tilstrækkelig fugt til spiring.

afvejning mellem ukrudtsbekæmpelse og efterafgrødeetablering.

Sikker etablering af efterafgrøden

En sen etablering af efterafgrøderne giver en mindre tilvækst inden høst og en større konkurrence fra hovedafgrøden.

Før høst havde efterafgrøder sået efter én radrensning en jorddækning på 38 pct. og en højde på 36 cm. Til sammenligning dækkede efterafgrøden sået efter tre radrensninger kun 13 pct. af jorden og var 24 cm høj.

Begge resultater er gennemsnit af alle de afprøvede efterafgrøder. Ukrudtsdækningen ved høst var den samme uanset antallet af radrensninger.

Rødkløver alene eller i blanding

Rødkløver var et gennemgående valg i forsøgene - enten i renbestand eller i blanding med cikorie eller ital. rajgræs. Da efterafgrøden først blev etableret i slutningen af maj eller juni, er der meget bevidst valgt arter, som bliver

kraftige på kort tid. Ital. rajgræs var også med i renbestand.

I figur 1 ses dækningen af ital. rajgræs og rødkløver i renbestand samt blandingen af disse. Rødkløver dækker jorden bedre end ital. rajgræs, både ved høst og i oktober måned. Både for rødkløver og ital. rajgræs falder jorddækningen, jo senere der bliver sået. Rødkløver ser dog ud til at blive mindre påvirket end ital. rajgræs. Blanding af rødkløver og cikorie er ikke vist, men resultaterne er meget lig rødkløver og ital. rajgræs.

Rødkløver er bedre til at undertrykke ukrudt end ital. rajgræs, og i oktober er der kun 18 pct. ukrudtsdækning af jorden, hvor der er rødkløver - mod 33 pct. i ital. rajgræs og 52 pct., hvor der ikke er sået en efterafgrøde.

Vintervikke er ikke velegnet

Da såtidspunktet ligger mellem undersåning i foråret og såning efter høst, blev vintervikke også afprøvet i forsøgene.

Den viste sig ikke velegnet, specielt ikke ved den første så-

Fakta

Etablering af efterafgrøder ved radrensning

- Foretag en eller to radrensninger, så efterafgrøden samtidig med.
- Tre radrensninger er kun relevant, hvis der er tidsler i marken.
- Vælg rødkløver eller en blanding af rødkløver og italiensk rajgræs eller cikorie.

ning, hvor den udvikle sig kraftigt i vårsæden og gav høstbesvær. Efter høst var der ingen genvækst af vintervikken. Den var lidt bedre ved de senere såtider, mende andre arter i forsøget var klart overlegne. Vintervikke er til gengæld en god efterafgrøde sået efter høst.

Behov for bedre såteknik

Det kan være udfordrende at så efterafgrøder i maj/juni måned, når jorden er løs efter radrensning. Det er småfrøede arter, som ikke tåler dyb såning, og løs og tør jord kan give dårlige forhold for spiring.

Satser man på at etablere efterafgrøder på dette tidspunkt, skal der være fokus på såudstyret. Samtidig er det vigtigt at tage en god pejling af vejruddsigten, så radrensning sker, når jorden er tør, men der er udsigt til regn. Det sikrer spiring af de udsåede frø.

Del af et dyrkningssystem

Den øgede kapacitet og forbedrede styring af radrenserne har givet idéen til et nyt dyrkningssystem, som integrerer radrensning og etablering af efterafgrøder.

En udfordring med efterafgrøder er, at sås de i foråret, er ukrudtsbekæmpelse ikke mulig. Sås de efter høst, er det ofte svært at nå at så dem rettidigt. Ved at så efterafgrøderne ved sidste radrensning er det fortsat muligt at gennemføre ukrudtsbekæmpelse.

I projektet RowCrop arbejdes der med at radrense stubben af kornet væk efter høst mellem rækkerne af efterafgrøder. Målet er at opnå en effekt på f.eks. tidsler, som har groet i fred i kornrækken.

Projektet RowCrop er finansieret gennem Organic RDD 2, som koordineres af ICROFS.

Dækning af forskellige efterafgrøder sået ved hhv. første, anden eller tredje radrensning. Fem økologiske landsforsøg 2015-2016.

